

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 23.

V Ljubljani, 9. rženega cveta 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: K petindvajsetletnici nemškega Schulvereina. — Naš denarni zavod. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih, stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Črtice iz starodobne šole. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserat. — Še enkrat — razstava risarij v Zagrebu.

K petindvajsetletnici nemškega Schulvereina.

Sine ira et studio.

»Seit der Gründung des glorreichen Deutschen Reiches ist kein so erhabenes deutsches Werk geschaffen worden, wie es der »Deutsche Schulverein ist«. — S temi besedami je pozdravil znani, v Ameriki živeči republikan Hans Kulich pred 25. leti ustanovitev nemškega Schulvereina. In 13. maja je praznovalo vesoljno nemštvo križem Avstrije z večjim ali manjšim pompom ta jubilej. Usoda je hotela, da je avstrijsko nemštvo obenem praznovalo dvoje slavij, namreč stoletnico Schillerjeve obsmrtnice in 25letnico obstoja Schulvereina. Po mnogih krajih pač niso mogli natančno določiti meje, kje neha slavje velikega pesnika Nemca Schillerja in kje se prične praznovanje nemškega Schulvereina. In da so tudi po slovanskem avstrijskem teritoriju, to je tudi po slovanskih šolah, na višji ukaz morali praznovati praznik stoletne obsmrtnice nemškega pesnika Schillerja, ki je bil nekak uvod poznejšemu praznovanju, se ne čudimo, ako pogledamo nekoliko v anale nemškega Schulvereina.

Seme nemškemu Schulvereinu je vsadil znani kurat F. R. Mitterer v Proveisu na južnem Tirolskem, ko je ustanavljal ljudsko šolo za svoje dušne ovčice proti poitalijančenju. In 8. junija 1880. je vlada potrdila predložena pravila, ki jih je sestavil »Deutscher Klub« na Dunaju dne 13. maja. — Koncem junija istega leta je pa poplaval vso Avstrijo od 130 najodličnejših nemških mož podpisani oklic, ki se glasi doslovno:

»Tausende und Abertausende von Kindern deutscher Eltern wachsen an unseren Sprachgrenzen und in Gebieten von gemischtsprachiger Bevölkerung ohne deutsche Schule auf und gehen so dem deutschen Volke verloren. Dieser Vorgang, ebenso traurig für die dadurch Betroffenen als beschämend für jeden Deutschen, vollzieht sich ebensowohl in Böhmen und Mähren als auch in Tirol und Krain. In vielen Fällen wehren sich noch die deutschen Minderheiten, aber ohne hinreichende Geldmittel, verlassen und preisgegeben von ihren eigenen Stammesgenossen, sind sie gezwungen,

den hoffnungslosen Kampf bald aufzugeben, ihre Kinder die Sprache der Mutter vergessen und sie zu Slaven oder Welschen werden zu lassen. Da haben wir Deutsche ohne Unterschied der Partei die Pflicht zu helfen, zu helfen nicht durch unwürdige Klagen und erfolglose Proteste, sondern durch frische Tat«.

2. julija 1880. je bil ustanovni shod, kjer je bil voljen za načelnika pred kratkim umrli dr. M. Weitlof, a v centralni odbor, ki je obstajal iz 34 članov, so bili izbrani med drugimi tudi ti-le možje: dr. Viljem vitez pl. Hartel, sedanjí naučni minister, Juri vitez pl. Schönerer, dr. Viktor Adler, Pernerstorfer itd., torej možje raznega kalibra.

Začetkom l. 1881. je društvo šteló že 22.000 članov s 55.000 gld. dohodki.

In sedaj je pričelo to društvo svoje delovanje. Umljivo je, da ni bil glavni namen temu društvu ohranjanje lastnih otrok, temveč smoter mu je bilo raznarodovanje, oziroma ponemčevanje slovanskih in deloma laških otrok.

Da bi bilo pa društveno delovanje uspešnejše, je pričelo društvo ustanavljati podružnice, in prvo so ustanovili dne 2. aprila 1881. v Plznu na Češkem. In še istega leta je zraslo v okviru tega društva 252 podružnic. Višek svojega razvitka je društvo doseglo l. 1886., zakaj takrat je šteló ravno 980 podružnic. A od tega leta je nemška navdušenost lezla navzdol, in v sedanjem času šteje družba 850 podružnic s 77.000 člani.

Nemški Schulverein je prejel v teku svojega 25letnega obstanka 10,316.000 kron in izdal je 9,784.355 kron; vzdržuje oziroma podpira pa 884 šol in ustanovil je 40 šol.

V naslednjem podajemo statistiko delovanja nemškega Schulvereina po slovanskem ozemlju. Iz te statistike je jasno razvidno, da društvu ni za ohranitev nemških otrok nemški materi, temveč za ponemčenje slovanskih in laških otrok.

Na Kranjskem deluje Schulverein v prvi vrsti na Kočevskem. Od 21 kočevskih okrajev, ki so slovanski, jih podpira 17. Nakupil je štiri šolska poslopja, v Mali gori, Zdihovem, Ovčaku in Maverlu; potem je ustanovil v Kočevju samem strokovno šolo za lesno obrt. Schulverein izdatno podpira nižjo gimnazijo v Kočevju in si sedaj prizadeva, da jo razširijo v višjo. V ta namen je daroval večje svote. V

Ljubljani ima Schulverein štirirazredno deško ljudsko šolo in podpira protestantsko privatno šolo. Nemške šole so nadalje v Domžalah, pri Sveti Ani, v Medvodah in Goričanah. V Zagorju in Trziču ima Schulverein otroške vrtce in v Beli peči, ki je že skoro vsa ponemčena, je družba preskrbela zgradbo šole in jo podpira.

V najnovejši dobi je poseglo društvo tudi po Jesenicah in ustanovilo otroški vrtec in dvorazrednico »für das bedrängte Deutschtum«.

b) Z vso vsmemo se je društvo vrglo na **Spodnje Štajersko**. In kakor kaže vsakoletno nazadovanje Slovencev ob meji, je svet na Štajerskem jako ugoden za nemški Schulverein. To potrjuje ta-le dejstva:

V Sladki gori in v Št. Ilju sta šoli last Schulvereina, v Št. Ilju je Schulverein ustanovil še dvorazrednico, ki je kmalu prešla v javno upravo; v Lugavcu, Svečini, Zgornji Sv. Kungoti, Raču, Brezovem, Ribnici, Marbergu, Vuhredu, Vuzenica, na Muti pa podpira z velikimi vsotami zgradbe, popraviljanje in vzdrževanje šol. V Marbergu podpira tudi otroški vrtec. V Mariboru in okolici Schulverein deluje z veliko marljivostjo in z velikim uspehom. Vinarska in sadjarska šola v Mariboru dobiva veliko podpore od Schulvereina, v Poberšu, Radvini in Razvini je zgradil šole, v Pekrah je ustanovil šolo, ki je danes v javni upravi in ima v dveh razredih 120 otrok, v mariborskem okrožju je podpiral vsega skupaj šole v 25 krajih. V drugih krajih slovenske Štajerske je Schulverein delal na to, da so se odpravile utrakvistiške in ustanovile zgolj nemške šole. To je dosegel v Ljutomeru, Ormožu, Vitanju, Rogatcu, Laškem in Konjicah. V prvih petih krajih je zgradil šole, v Konjicah pa so dobivali izdatne podpore. V Ormožu vzdržuje Schulverein tudi otroški vrtec.

V Ptujju skrbi Schulverein za šole že od nekdaj, v Slovenski Bistrici obstoji že 20 let družbeni otroški vrtec, v Slovenjem Gradcu in Velenju pa družba podpira otroška vrtca. V najnovejšem času je Schulverein zgradil novo šolo, ki ima že lepe uspehe. V Bregu, kjer je poleg utrakvistične šole še nemška trirazrednica, podpira družba šolo in otroški vrtec, kakor tudi v Celju. V celjskem okrožju je Schulverein podpiral šolstvo v 18 krajih, med temi v Trbovljah in Storah. V Sevnici ima družba dvorazrednico, ki pa bo kmalu dobila še tretji razred, ravno tako v Slatini na meji proti Hrvaški. Tudi tu je šola last Schulvereina.

c) Slabši svet je za društvo **Primorje**, zakaj tu odločuje laška manjšina in podpira svoje šole, to je laške, s slovanskim denarjem v taki meri, da jim nemški Schulverein ne more do živga. Glavno delo opravlja društvo pač v Opatiji, Trstu in Gorici, kjer je ustanovilo svoje šole, a sedaj deluje na to, da dobi tudi slovenski škedenj svojo nemško šolo.

č) Na **Koroškem** ni bilo treba Schulvereinu graditi mnogo šol, ker je skoro vse ponemčeno. Najbolj je Schulverein razvijal svoje potujoče delovanje v okolici celovški. Kako je tu napredovalo nemštvo, kažejo številke. V sodnijskem okrožju celovškem je naraslo zaradi tega nemško prebivalstvo od 49 na 63 odstotkov, v sodnijskem okrožju Borovlje od 13 na 26 odstotkov.

Družba podpira šolstvo na 21 krajih, v okraju Velikovec 27, beljaškem 26, v celovškem 22 krajev. Izmed 8 otroških vrtcev podpira Schulverein dva, v Velikovcu in v Železni Kaplji; potem Učiteljski dom in strgarsko šolo v Naborjetu.

In koliko »judeževih grošev« dobe razni učitelji, ki delujejo v smislu nemškega Schulvereina, o tem bi bilo odveč pisati. Pribijemo pa lahko dejstvo, da bi marsikateri učitelj odbil te »judeževe groše«, ko bi preskrbeli oni faktorji, ki se sedaj najčeseje zgražajo nad tem, učiteljstvu primerne plače in ki ne pomislijo, da ima glad hude, hude zobe. —

Da se vsaj nekoliko zajezi pogubno delovanje nemškega Schulvereina smo ustanovili Slovenci pred dvajsetimi leti svojo šolsko društvo »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Žal, da moramo ravno sedaj zapisati nekaj trpkih besedi na naslov onih, ki nas hočejo umeti in ki hočejo družbi in slovenskemu narodu dobro. Vemo pa že sedaj, ko pišemo to, da nas bodo gotovi listi najnesramneje napadli in nas razkričali za narodne izdajice, ki smo podkupljeni z »judeževimi groši« i. t. d. A te psovke mirnega srca lahko prezremo, ker nas navdaja zavest, da smo storili za društvo kakor tudi za narodno zavest več, kakor oni, ki nas bodo sramotili.

V zadnjem času je »Družba sv. Cirila in Metoda« popolnoma prezrla svojo vzvišeno nalogo in se podala popolnoma v tir klerikalizma. Glavni namen družbe ni več, reševati slovensko dečo pred raznarodovanjem, reševati jo iz laških in nemških krempljev, temveč pod pretvezo tega reševanja polagoma dovajati jo v klerikalne spone. In kar je še najbolj čudno, podpirajo to družbo, ki goji čisto klerikalne tendence, v ogramni večini oni sloji slovenskega naroda, ki stoje v taboru slovenske napredne stranke. Iz nasprotne stranke, to je iz katoliško-narodne stranke, dohajajo tako pičli doneski, da bi morala družba danes kvitirati, ko bi se morala opirati le na te dohodke. Le oglejmo si malo razne dohodke! Koliko darujejo vse one razne tako »krepko« se razvijajoče posojilnice in hranilnice, ki so v okrilju »Gospodarske zveze«? Naštejte nam te razne posojilnice in hranilnice — ko nas boste razkričali za narodne izdajice — in radi prekličemo, kar smo zapisali. Poglejte pa naše hranilnice in posojilnice! Na vsakem občnem zboru teh hranilnic in posojilnic dovoljujejo naravnost lepe vsote. In vaše Marijine družbe? Koliko pokroviteljnin so že poslale? Povejte nam! In vaša ostala društva? Kje in kdaj so priredila take veselice v korist glavni družbi kakor so jih naša, ki jih nazivljate »liberalna«? Odgovorite najprej na to, potem pa kričite!

Poglejmo dalje razne darovalce; kateri stranki pripada več teh darovalcev? Štejmo, potem pa govorimo!

Da pa goji družba res čisto klerikalne tendencije, za to imamo dokazov celo kopico. Le oglejmo si n. pr. šolo na Muti! Šolsko poslopje, cela graščina, je stala družbo visoko vsoto. A izročili so jo v oskrb šolskim sestram. In v kakem duhu delujejo te sestre, ve pač vsakdo, kdor ni slep. Na takem izpostavljenem kraju bi po našem mnenju pač veliko, veliko uspešnejše delovali agilni slovenski svetni učitelji kakor pa te sestre. Zakaj njih delovanje bi ne ostalo le omejeno na šolsko poslopje, temveč bi se razprostrlo tudi na javnost. Kako blažilno in za narodno probujo naravnost neprecenljivo delujejo razna pevska društva med narodom, je menda obče znano. Naj se nam pa ne ugovarja, da ni dobiti svetnih učiteljev. Saj glavno vodstvo niti poizkusilo ni le vprašati po posvetnih učiteljih. In da se glavni odbor, kjer sede tudi taki možje, ki bi najrajši zatrli vse narodno časopisje v žlici vode in katerim »liberalci« sploh niso ljudje*) — naravnost boje posvetnih učiteljev, dokazuje naj-

*) Imamo dokazov!

bolj to dejstvo, da so zadnjo razpisano službo na družebni šoli v Trstu rajši oddali učiteljici kakor pa učitelju, akoravno je na tej šoli skoro protizakonito število učiteljic. Zakaj postopa tako, menda odbor najbolje ve.

Jako značilno, da ne rečemo kaj hujšega, je tudi to-le dejstvo. Pred nekaj leti je »Zaveza avstrij. jugoslovanskih učiteljskih društev« sporočila glavnemu vodstvu »Družbe sv. Cirila in Metoda« željo, da želi imeti ta korporacija, v kateri se osredotočuje vse avstr. jugoslovansko učiteljstvo, v glavnem vodstvu te družbe enega zastopnika. A vodstvu, ako nas spomin ne vara, se niti vredno ni zdelo, odgovoriti »Zavezi«. In »Zaveza«, mislimo, je bila opravičena sporočiti to željo družbi, ki je eminentno šolska. Ako lahko sede po sličnih družbah drugih narodov v glavnem odboru učitelji, upamo, da bi isto lahko storila tudi naša družba, in to tembolj, ker je ravno slov. učiteljstvo oni faktor, ki je največ pripomogel, da je družba dobila toliko dohodkov.

Sicer bi lahko napisali še mnogo, mnogo. A upamo, da zadostujejo te vrstice v informacijo vsem onim, ki imajo dobro voljo, koristiti slovenskemu narodu, posebno obmejnim Slovencem s tem, da preosnujejo »Družbo sv. Cirila in Metoda« v smislu onih, ki takorekoč nosijo glavno breme te družbe. Ako hoče imeti klerikalizem svoje šolsko društvo, slovodno mu, a naj ga vzdržuje s svojimi sredstvi!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca velikega travna 1905 K 82.123.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Pisarna^{*)}

za zdravljenje naših bolnih, stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXVIII.

Vprašanje: Kdo ima pravico razdelitve razredov med učiteljsko osobje, voditelj ali okrajni šolski svet? Kako je postopati, ako se provizoričen učitelj upre taki odredbi in pri okrajnem šolskem svetu išče in tudi najde zaslombe?

Trpin.

Odgovor: Pravico, razdeliti razrede med učiteljsko osobje ima domača učiteljska skupščina. Ako se je prov. učitelj pritožil nad tako razdelitvijo in iskal ter našel zaslombe pri okrajnem šolskem svetu, je najbolje, da se temu vda domača učiteljska skupščina s šolskim voditeljem vred. Pritožba na deželni šolski svet je sicer dopustna, a utegne biti brezuspešna. Lahko poizkusite! Dohtar Kosec.

*) Naročnike vabimo, naj se čim pogosteje zglašajo za pojasnila v »Pisarni«. Pridobili smo zanj zopet novih dohtarjev, da nam bo možno lažje ustrezati vpraševalcem. Opozarjamo, da je treba vsakemu vprašanju priložiti dve znamki po 10 h. Uredn.

XXIX.

Vprašanje: Ali je pisarnica šolskega voditelja pristopna predsedniku krajnega šolskega sveta ali kakemu drugemu članu ali sploh drugim občinskim zastopnikom, in to brez vednosti ali dovoljenja voditeljevega?

Odgovor: Šolska pisarnica, oziroma pisarnica šolskega voditelja ni tako javna kakor so šolske sobe; vendar pa je kot del šolskega posloplja last krajnega šolskega sveta. Zaraditega se šolski voditelj ne more braniti, da te sobe ne bi pokazal in odprl predsedniku ali drugim članom krajnega šolskega sveta. Rabiti je pa ne sme nihče drugi kakor šolski voditelj, dokler služi po sklepu šolskih gospod ta soba za šolsko pisarnico. Ako se je pa zakonitim potom drugače sklenilo, potlej se pa zopet drugače postopa. — Občinski zastopniki pa nimajo sploh nič pravice do šole, torej tudi ne do pisarnice šolskega voditelja!

Dohtar Pravec.

XXX.

Vprašanje: Ali so kateheti na ljudskih šolah pravi člani domačih skupščin, ali se prištevajo k nepravim učiteljem (Nebenlehrer?) Ali imajo kateheti na ljudskih šolah sploh pravico glasovanja ali le takrat, kadar se tiče veronauka? V zakoniku namreč stoji: »Zadnji (nepravi učitelji) imajo sklepajoč glas le v slučajih, ko gre specialno za njih učence ali njih učni predmet; izven tega imajo samo posvetovalen glas.« Po našem mnenju sodijo katehetje med te, zlasti ker niso vezani, udeleževati se dom. učit. skupščin, torej nimajo istih dolžnosti kakor drugi učitelji. Vendar hočejo nekateri katehetje biti deležni vseh pravic. Nadalje prosim pojasnila, kdo ima pravico določati ure veronauka, kaplan kot katehet ali župnik kot njegov predstojnik? — e.

Odgovor: Kateheti so pomožni učitelji. K domači učiteljski skupščini morajo biti povabljeni. Pravice glasovanja nimajo; izjemoma le, kadar gre za veronauk in za klasifikacijo učencev iz veronauka. — Pravico določevati ure veronauka in vsem predmetom pa ima domača učiteljska skupščina, torej ne katehet in ne župnik. Urnik, ki je izdelan od domače učiteljske skupščine in potrjen od okraj. šolskega sveta, velja tako trdno kakor le kaj, če sta s tem katehet, oziroma župnik zadovoljna ali ne.

Dohtar Sila.

Črtice iz starodobne šole.

O bojih za starostne doklade in o sijajni zmagi.

(Konec.)

Tok časa se je od takrat izdatno predrušil. Učiteljstvo na Štajerskem in Kranjskem se je jelo gibati in se zavedati zakonito zajamčenih svojih pravic. O tem nas obvešča naš dični stanovski list »Učit. Tovariš« in »Učit. Pravnik«. Zakasnele kvinkvenije je potom učiteljskih rekurzov proti deželnim svetom že večkrat naučno ministrstvo, še večkrat pa upravno sodišče ugodno reševalo.

Zaradi svojih zakasnelih kvinkvenij (glede §-a 40) sem se odločil tudi jaz, da nastopim pot boja. Najprej si kupim znamenito knjigo »Judicate« za 12 kron. Po tej knjigi proučujem važne razsodbe upravnega sodišča, državnega sodišča in najvišjega dvornega sodišča o raznih zadevah pouka in šolskih ustanov. V prvem delu izdaje se obravnavajo zadeve bogočastja, v drugem delu pa zadeve šole. Izdajatelja sta II.

dela gg. dr. Fritsch in Harting, na Dunaju. Knjiga obsega 655 strani. Razsodbe zgoraj navedenih sodišč II. dela so razvrščene v 2156 rednih števil.

V svoj prilog dobim v knjigi »Judicate« št. 1287 razsodbo upravnega sodišča glede kvinkvenij z dne 5. januarja 1893, ki se glasi:

V definitivno nameščenje v trivijalnih šolah pred novimi zakoni, t. j. po stari politični šolski uredbi, se računi čas pravice za kvinkvenije po dekretu škofijskega konzistorija in ne po dekretu potrjenja k definitivnemu nameščenju po dež. vladi (Landestelle.)

Zaradi pravnostališčnega zenačanja in naknadnega doplačila zakasnelih svojih starostnih doklad vložim dne 8. februarja 1902 prošnjo na c. kr. deželni šolski svet, sklicevaje se na omenjeni § 40 zakona z dne 3. novembra 1874, poudarjajoč zgoraj navedene tri razloge o svoji prvi definitivnosti iz leta 1867.

Deželni šolski svet je obravnaval o tej prošnji v seji dne 23. oktobra 1902, ki jo je seveda kategorično odklonil ter izdal z dopisom z dne 25. oktobra 1902, št. 851, to-le negativno rešitev:

Der k. k. Landesschulrat hat laut Erlass vom 25. Oktober 1902, Z. 851, in seiner Sitzung vom 23. Oktober 1902 Ihrem Gesuche vom 8. Febr. l. J. um Richtigstellung des Anfallstermines der I., II., III. und IV. Dienstalterszulage auf den 1. September 1879, 1. September 1884, 1. September 1889 und 1. September 1894, sowie um Gewährung der fünften Quinquennalzulage vom 1. September 1899 ab, aus nachstehenden Gründen keine Folge gegeben:

Nach § 27 des Gesetzes vom 3. November 1874, L. G. B. Nr. 30, hatten die wirklichen Lehrer nach Vollendung von 10 definitiven Dienstjahren Anspruch auf die erste Gehaltszulage.

Im § 40 des nämlichen Gesetzes wurde ein Uebergangsstadium geschaffen, wonach ältere definitive Lehrer, welche schon 15 aufeinander folgende Jahre gedient hatten, die erste Gehaltszulage erhielten.

Es ist wohl selbstverständlich, dass diese Jahre in definitiver Eigenschaft zurückgelegt sein mussten, um einen Anspruch auf diese Gehaltszulage erheben zu können.

Nachdem aber Sie erst im Jahre 1874 mit Decret des istraner Landesschulrates vom 18. März 1874 Nr. 45 zum definitiven Lehrer in Hrušica ernannt worden waren, konnte Ihnen die erste Gehaltszulage unmöglich schon am 1. September 1879 gebühren.

Daraus ergibt sich auch, dass die Bestimmungen des § 40 auf Sie überhaupt keine Anwendung finden konnten, vielmehr Ihr Anspruch auf die erste Gehaltszulage nur nach § 27 des mehrerwähnten Gesetzes zu beurtheilen war.

Im Sinne dieses Paragraphen wurde Ihnen mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrates vom 19. März 1884, Nr. 351, die erste Gehaltszulage vom 1. April 1884 angefangen und zwar nach einer 10jährigen definitiven Dienstzeit zuerkannt.

Hievon werden Sie mit dem Bemerkten verständigt, dass Ihnen zur eventuellen Ergreifung eines beim k. k. Landesschulrate einzubringenden Recurses an das k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht eine dem Zustellungstage folgenden Tage beginnende 60tägige Frist offen steht.

Die Beilagen Ihres Gesuches vom 8. Februar 1902 folgen anbei zurück.

K. k. Bezirksschulrat Volosca.

Der Vorsitzende:
Mannussi m. p.

Ta kategorična odklonitev moje v § 40. zakonito jamčene pravice me pa ni spravila iz mojega pravnega ravnotežja, ker sem se nadejal že naprej, da bo odklonitev izgotovljena v tem smislu.

Misliti mi je bilo na rekurz. Najprej se obrnem pismo na dr. Laginjo s prošnjo, naj prevzame pravno zastopništvo. Ta mi takoj odgovori, da zaradi boleanosti, zaradi prepornega obloženja z odvetniškim poslovanjem pri sodiščih mu

nikakor ni mogoče sprejeti zastopstva; vobče pa tudi ne, ker se on z administrativnimi zadevami sploh ne bavi.*)

Nasvetuje mi pa, obrniti se na vrlega strokovnjaka v šolskih administrativnih zadevah dr. Antona Piera Gambinija, odvetnika v Kopru, kot bivšega referenta šolskih zadev v istrskem deželnem odboru. Pismo se takoj obrnem nanj. Pojasnim mu vso zadevo. V svrhu brzega in gotovega odgovora priložim k listu 1 kuverto s svojim naslovom s prilepjenimi markami za rekomandirani odgovor. Zaman čakam do danes na odgovor!

Nadalje se obrnem na znamenitega odvetnika dr. Fuchsa na Dunaju. Ker le ne da odgovora, pišem g. Spinčiču na Dunaj ter ga prosim, naj interpelira dr. Fuchsa, hoče li sprejeti pravno zastopništvo v zadevi ministerijalnega rekurza. Gosp. Spinčič mi takoj odpiše, da je govoril z dr. Fuchsom, toda ker je jako preobložen z ogromnim odvetniškim poslovanjem in z delom v raznih odsekih državnega zbora, ne more nikakor sedaj sprejeti pravnega zastopstva.

Vsa ta smola na vseh krajih in koncih me nikakor ni uplašila, marveč me je ojačila s hrabrostjo, češ: »Čim trša je orehova lupina, tem zdravejša in boljše bo jedro!«

Končno se obrnem pismo na našega dičnega učiteljskega zaščitnika dr. Ivana Tavčarja, odvetnika v Ljubljani. Brzo mi ugodno odpiše, da sprejme pravno zastopništvo, toda nemudoma naj mu pošljem vse potrebne dokumente in pa tudi knjigo »Judicate«. Priložim naj 8 K za kolke in poštino, vse drugo hoče narediti brezplačno. Rekurz je bil vložen 7. januarja 1903.

Rekurz je poudarjal zgoraj navedene tri važne razloge, po katerih se smatra moje nameščenje s konzistorijalnim dekretom za definitivno, kar se tudi doslovno ujema z razsodbo upravnega sodišča z dne 5. januarja 1893 št. »Judicate« 1287.

K rekurzu sem priložil posebno prilogo »Izkaz starostnih doklad«, ki bi se bile morale meni v smislu § 40. priznati s 1. septembrom 1880, na katerih bi do 31. januarja 1904 vkup torej od vseh let moral prejeti K 7213/30, a prejel sem pa zaradi zakasnenja K 5523/20, torej naknadno mi pripada doplačila K 1690/10.

Ministrstvo je rešilo rekurz z dne 3. decembra 1903, z naslednjim odlokom:

Zufolge Erlasses des k. k. Landesschulrates vom 9. Jänner 1904, Z. 2784, wird Ihnen Nachstehendes eröffnet:

Mit Erlass vom 3. Dezember 1903, Z. 2199, hat das k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht über Ihren Rekurs gegen den landesschulrätlichen Erlass vom 25. Oktober 1902, Z. 851, womit Ihr Gesuch um Richtigstellung der Anfallstermine Ihrer 1. bis 4. Dienstalterszulagen sowie um Gewährung der 5. Dienstalterszulage vom 1. September 1899 an abgewiesen wurde, auszusprechen gefunden, dass Ihnen die fünfte Dienstalterszulage vom 1. September 1900 an gebühre und flüssig zu machen sei.

Diese Entscheidung gründet sich auf die Erwägung, dass Sie seit dem 28. Oktober 1867 auf Grund der über Präsentation der Gemeinde Castelnovo erfolgten dekretmässigen Bestellung durch das bischöfliche Konsistorium Triest-Capodistria als »definitives Mitglied des Lehrstandes« im Sinne des § 40 des Gesetzes vom 3. November 1874, L. G. Bl. Nr. 30, anzusehen sind, wonach Sie in Gemässheit der nämlichen gesetzlichen Bestimmung nach Ablauf von 10 Jahren seit Geltung des Gesetzes vom 30. März 1870, L. G. Bl. Nr. 19, Anspruch auf die erste Dienstalterszulage hatten, was im weiteren Verfolge zur Anweisung der 5. Dienstalterszulage mit 1. September 1900 führt.

Was aber den Nachzahlungsanspruch betrifft, der im vergangenen bereits angewiesenen 1. bis 4. Dienstalterszulage anbelangt, so haben Sie sich in dieser Richtung dadurch präjudiziert, dass Sie mit Gesuch

*) Zopet dokaz, kako nujno nam je treba pravnih zastopnikov!

vom 14. Jänner 1884 unter Berufung auf § 27 des Gesetzes vom 3. November 1874 (10jähriger Dienstzeit) und unter Hinweis auf das Beststellungsdekret des k. k. Landesschulrates vom 18. März 1874, Z. 45, um die erste Dienstalterszulage eingesprochen sind und selbe demzufolge auch vom 1. April 1884 zugesprochen erhielten. Unter solchen Umständen muss mit der Rechtskraft der bezüglichen Anweisungserlassen des Landesschulrates und der hierauf basierenden weiteren, betreffend die 2. — 4. Dienstalterszulage dermalen gerechnet werden, und kann eine Nachzahlung aus dem Titel der verspäteten Anweisung nicht stattfinden, in welcher Richtung der Rekurs demnach abgewiesen wurde.

Wegen eventueller Erwirkung dieser Nachzahlung mit Rücksicht der formellen Mängel Ihres diesbezüglichen Anspruches müssten Sie den Gnadenweg betreten.

Behufs Vernehmung des h. ä. Verständigungsdekretes mit der vorgeschriebenen Stempelgebühr wollen Sie einen Stempel von 7 K 50 h anher senden.

Der Vorsitzende:
Mannussi m. p.

Odlok rešenega rekurza mi je došel dne 28. januarja 1904. Pri davčnem uradu Podgradom pa mi je bilo nakazano in izplačano na V. kvinkveniji K 410.

Glede drugega dela ministerijalnega odloka, s katerim se je naknadno doplačilo zakasnelih kvinkvenij odklonilo ter se me je zavrnilo na milostno pot, sem zopet moral na več mestih povpraševati in reči morem, da so mi bili podani različni nasveti, kako bi bilo treba milostno prošnjo stilizovati. Nekateri so mi svetovali, predložiti prošnjo milosti naučnemu ministrstvu, da me postavi potom posebne naredbe v prvotno moje pravno stališče; drugi so mi svetovali, da se naj obrnem na deželni šolski svet; tretji na deželni odbor istrski; četrti na deželni zbor in to je svetoval tudi dvorni svetnik in referent v deželnem šolskem svetu g. Chermak.

Tedaj se obrnem na g. dr. Henrika Tuma, odvetnika v Gorici, za sestavo prošnje v italijanskem jeziku. Tuma je je bil takoj pripravljen zadevo sprejeti, pripomnil pa je, da moj pravni zastopnik ministerijalnega rekurza ni prav storil, da se je zadovoljil z odlokom ministerijalnega rekurza, ampak bi bil moral apelirati na upravno sodišče.

Doznalo se je, da je istrski deželni odbor proti ministerijalnemu odloku vložil priziv na upravno sodišče. O tem prizivu me je obvestil c. kr. okrajni šolski svet v Voloskem, ki mi je vračal vloženo prošnjo milosti za naknadno doplačilo zakasnelih kvinkvenij z opombo, da se do končne razprave priziva deželnega odbora na upravno sodišče ne more upoštevati prošnja milosti, ampak naj se je zopet predloži šele po izidu rzsodbe. O tem sem obvestil takoj gosp. odvetnika dr. Tuma, ki mi sporoča, da ga ta zadeva jako zanima, da bo do rzsodbe trajalo dve leti in o izidu naj ga obvestim, da napravi priziv na državno sodišče.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Za letošnjo XVII. glavno skupščino »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« v Pulju dne 13., 14. in 15. avgusta so prijavljene nadalje sledeče razprave: Najnovejši pojavi na šolskem polju. Poročevalec gosp. Jos. Brinar, učitelj v Sevnici. II. Učiteljski stan, — najlepši stan. — Študija slovanskega učitelja ob jezikovni meji.

Stavki: 1. Ob jezikovni meji naj delujejo najboljše učiteljske osebe. 2. Ob jezikovni meji naj skrbi učitelj v prvi vrsti za svoj ugled. 3. Ob jezikovni meji zbujaj učitelj v šoli in zunaj šole pravi domoljubni slovanski čut ter krepí

slovanske korporacije (društva, zadruge). 4. V šoli in izvenje bodi pravičen v jezikovnih in narodnih vprašanjih. III. Predlog: »V bodočem letu zboruj »Zaveza« na Koroškem«. Poročevalec g. Iv. Lapajne, ravnatelj v Krškem. **Vodstvo „Zaveze“**

Deželno slov. učiteljsko društvo v Ljubljani je imelo dne 29. maja t. l. svojo drugo odborovo sejo. Ko je predsednik pozdravil polnoštevilno došle odbornike, posebno pa še novovstopivšega g. Iv. Brnota, se je rešilo več došlih dopisov. — Delegatom za zborovanje »Zaveze« so bili izvoljeni: Dimnik Jak., Furlan Jak., Likar Janko in Režek Juraj. Sprejel se je tudi nasvet, da naj bi si ustanovilo vsako učiteljsko društvo nedotakljivo glavnico, od katere bi se smele vzeti le obresti. Po tem sklepu se bo društvo takoj ravnalo, kar priporoča tudi vsem okrajnim učiteljskim društvom.

Iz deželnega slov. učit. društva v Ljubljani. Odbor najvljudneje prosi, vsa okrajna učiteljska društva, da blagovole uvaževati nasvet ustanovitve nedotakljive glavnice. Nadalje ravnosta opozarja na dopis »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« ter jih prosi, da bi se vsako društvo ravnalo po tem dopisu in mu tudi ugodilo. Gg. društveni predsedniki in tajniki naj blagovole tudi opomniti svoje člane na prošnjo, da bi se mnogoobrojno oglasili k sodelovanju vrtné veselice na korist Učiteljskemu konviktu. Dosedaj se je oglasilo še prav malo gg. tovarišev in — še nobena gdč. tovarišica.

Prosimo, da se takoj oglase vsi gg. tovariši pevci in gdč. tovarišice pevke, da se jim bodo pravočasno poslale potrebne note.

Društva učiteljev in šol. prijateljev okraja logaškega občni zbor se vrši v četrtek, dne 15. junija 1905, ob pol 11. uri dopoldne v šoli v Begunjah. Vzpored: 1. Otvoritev zborovanja. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih pregledovalcev. 5. Volitev delegatov za glavno skupščino »Zaveze«. 6. Volitev predsednika in odbora. 7. Volitev računskih pregledovalcev. 8. Določitev letnega prispevka. 9. Predlogi. Po zborovanju skupni obed pri g. J. Stergulcu. Skupni voz iz Dol. Logatca in Starega trga do Begunj na razpolago. K obilni udeležbi vljudno vabi **odbor.**

Učiteljsko društvo kočevskega okraja je imelo letos dve zborovanji, in sicer prvo 13. aprila v Ribnici, a drugo 18. maja pri Sv. Gregorju nad Sodražico. Prvega zborovanja se je udeležilo primerno število učiteljev in učiteljic, seveda največji kontingent je bil iz Ribnice in Vel. Lašč.

Po presrčnem pozdravu društvenega predsednika tov. St. Tomšiča prevzame predsedstvo tov. Gregorač ter da besedo prvemu poročevalcu K. Finku iz Vel. Lašč, ki razvija konferenčno temo »Veverica« po biologičnih načelih. Poročevalec razdeli vso snov na posamezne oddelke ter napiše po oddelkih vodilne besede, ki so potem podlaga formuliranim stavkom.

K tej točki se oglasi tov. Štefančič, ki še obširneje razvija vso snov. Zbrano učiteljstvo je pazljivo sledilo skrbno sestavljenima referatoma, ki sta ponudila vpogled v najnovejšo metodo prirodoznanskega pouka.

K drugi točki dnevnega reda »Kaj naj se poučuje iz kmetijstva v ponavljalni šoli« nam je podal mojstrsko sliko izkušeni šolnik tov. Tomšič.

Vsebine njegovega govora ne morem priobčiti, ker bi dopis utegnil postati preveč obširen, želja vseh učiteljev-rtnarjev je ta, da bi referent priobčil svoj elaborat v kakem stanovskem listu.

Ker je že odzvonilo poldne, se je ostali dnevni red preložil na prihodnje zborovanje, ki naj se vrši pri Sv. Gregorju 18. maja, kjer bo društveni tajnik obširneje poročal o društvenem delovanju za l. 1904.

18. maja je bil pravi aprilski dan. Zdaj solnce, zdaj dež. Ni čuda, če je bila udeležba prav pičla. A kar nas je bilo, »bili smo ljudi«. Zbirali smo se počasi, ker Sv. Gregor ni baš v ravnini.

Od ene strani prikoračita dva, od veliko laške štirje, a glavna četa z g. nadzornikom Turkom pa od Sodražice.

Praktični nastop tov. St. Legata z višjima oddelkoma tamošnje enorazrednice iz računstva, zgodovine petja in risanja je hospitujočim pokazal, kaki uspehi se dado doseči, če je učitelj vesten in marljiv.

Po končanem pouku se je vnela živahna debata, ki se je udeležil g. nadzornik in učiteljstvo.

V miru in spravi se je rešil ostali dnevni red, iz katerega je razvidno, da ima društvo 66 kron gotovine in en delež konvikta.

Odbor ostane stari.

Za delegata se prijavita prostovoljno Št. Tomšič in Mih. Verbič, za namestnika pa Franc Stefančič, ki se je ravno povodom tega zborovanja tako hudo prehladil, da leži doma smrtnobolan. Bog mu daj zopet trdnega zdravja!

Prihodnje zborovanje bo v Loškem potoku dne 5. oktobra kjer bodo imeli naši od centrale najbolj oddaljeni tovariši priliko se udeležiti društvenega zborovanja.

Predsedujoči tov. Tomšič se vsem zborujočim zahvali, da se niso ustrašili pota ne truda ne vremena.

Ura se je bližala k 1. popoldne. Prav okusno jedilo smo imeli pri posestniku g. Oblaku za majhne novce.

Med obedom je bilo nekoliko napitnic. Če smo pozdravili vrlo ženstvo, ki se je udeležilo zborovanja in malo udarili po zanikrnih tovariših in tovarišicah, menda nismo nikomur delali krivice; veselo zavest pa imamo, da smo se bratsko pomenili o svojih težavah in pri vsej učiteljski mizeriji imamo še zmeraj pogum, da pohitimo v Loški potok dne 5. oktobra 1905.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je sklenilo pri zborovanju dne 14. maja t. l., da priredi v korist »Učiteljskemu konviktu v Ljubljani« velik koncert. Izvolil se je za prireditev tega koncerta poseben odsek, ki je že pričel z delovanjem. Ta odsek je v svoji seji dne 1. junija t. l. sklenil, da se naj povabijo vse gospe in gospodične tovarišice- pevke in tovariši-pevci, da sodelujejo pri nameravanem koncertu. Ker koncertni odsek ne more začeti prej s podrobnostmi (n. pr. z razpošiljanjem not, ki bi jih vsak pevec dobil za proučevanje na dom, in pri mesečnih zborovanjih bi bile skupne pevske vaje, s sestavo programa — i dr.) ne da bi bilo zasigurano določno število sodelovalcev, zato prosimo najvljudneje in apelujemo na stanovsko zavednost našega učiteljstva, da blagovoli polnoštevilno sodelovati.

V tem smislu sestavljena okrožnica kroži med učiteljstvom. Označene na tej okrožnici prosimo, da ne odrečejo sodelovanja in da označijo, kateri glas pojejo.

Ako kdo izmed gg. tovarišic in tovarišev ni označen na okrožnici, prosimo vljudno, da tudi prijavi svoje sodelovanje.

Konjiško učit. društvo*) je zborovalo dne 13. aprila ob prav obilni udeležbi v Tepanjah. Po izborni uspeli hospitaciji v I. razredu se je vnela živahna in plodovita debata o obravnavanem predmetu »spisje na nižji stopnji.« Zastopnik učiteljstva v okraj. šol. svetu, g. nadučitelj R. Jurko, nam je podal verno sliko o svojem delovanju v tej za nas tako velepomembni korporaciji. Zagotovil nas je, da je on vsekdar in tudi bo vselej poudarjal stališče, da bodi zastopnik vedno le zagovornik učiteljstva, naj si bo že v tem ali drugem slučaju. Od zadnjega zborovanja sprejeta »spomenica« glede obravnavanja šolskih zamud je storila svojo dolžnost. Ves tozadevni referat se je vročil osebi, katere nastop nam jamči, da je stvar v pravih rokah. Društvo je tudi ogorčeno protestiralo proti nameravanim kurzom za zasilne učitelje. Puščati kaj takega v nemar, bi se reklo, okreniti šolo in učiteljstvo nazaj v konkordatsko dobo. Mesto v Dramlje odhajajočega tov. g. Gosaka se izvoli enoglasno gdč. M. Pavlič za društveno tajnico. S pevskima vajama za učiteljski koncert naj se prične s prihodnjim zborovanjem, dne 4. majnika v Konjicah. Ker je stvar resna in nujna, apelujemo na vse gdč. tovarišice gg. tovariše, da ob vsakem vremenu pridejo k prihodnjemu zborovanju.

*) Po neljubi pomoti zakasnelo. Prosimo oprostila! Uredn.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Savinsko učiteljsko društvo, čisti dohodek veselice z dne 14. maja t. l. 120 K 4 h (na račun pokroviteljnine). Vipavski hospitantje dne 25. maja zložili 3 K; gdč. Antonija Kadivec, trgovka v Ljubljani, 10 K; g. Anton Suša, trgovec v Senožečah, 5 K; g. Valentin Lapajne, trgovec in posestnik v Idriji, 10 K; g. Fran Suša, posestnik v Senožečah, 2 K; gdč. Gušti Mattanovič, učiteljica v Ljubljani, nabrala 7 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki.

Čekovni promet. Letnina za l. 1905. Gdč. Antonija Virk, učiteljica v Ribnici; g. Feliks Mahor, učitelj v Makolah; g. F. Exel, nadučitelj; g. Radoslav Škoflek, nadučitelj, v p., ga. baronica B. Wittenbach, učiteljica, in gdč. Josipina Crne, učiteljica v Vojniku; g. Andrej Šest, nadučitelj; g. Ludovik Drmelj, učitelj, in g. Adolf Harmel, učitelj v Cerknici; g. Jožef Kotnik, učitelj pri Sv. Joštu na Kozjaku; g. Viljem Zirkelbach, učitelj, v Podbrezju; g. Ivan Kelc, nadučitelj pri Novi Štiti; g. Josip Rakovšček, nadučitelj; g. Peter Kogoj, učitelj in gdč. Albina Gerželj, učiteljica v Cerknem; g. Anton Petriček, nadučitelj; g. Franc Prištovšek, učitelj; g. Rajko Vrečer, učitelj in gdč. Terezija Kordisch, učiteljica v Žalcu. Živili!

Kolekta poštnih znamk za Učiteljski konvikt. Iz rogaškega okraja kolekta šte. 94.; iz kamniškega okraja kolekta šte. 9 in 10; iz postojnskega okraja kolekta šte. 57; iz novomeškega okraja kolekta št. 58; iz kočevskega okraja kolekta št. 17 (namesto znamk v gotovini 10:50 K); iz kranjskega okraja kolekta št. 5, prepis E. Le naprej!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je razposlala te dni vsem slovenskim društvom poziv, v katerem prosi, da sklenejo kolkovati vse svoje listine, pisma in dopise z narodnim kolkom, ki je v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, in da rabijo le-ta kolek pri vstopnicah na vse zabavne priredbe, veselice, koncerte, besede in dr. Vodstvo prosi najizdatnejše podpore pri razširjanju novega dvovinarskega kolka vseh onih, ki jim je naša šolska družba pri srcu. Ta mala denarna žrtev donese Slovincem pač obilega sadu.

Pobijmo ga! Žalostna usoda je zadela učit. Štruklja, ki slušbuje tam v hinavskem in do skrajnosti klerikalnem robarskem kotu pri Velikih Laščah na Dolenjskem. Učitelja, ki se je za svoje ljudi žrtvoval z dušo in telesom, ki je občeval z njimi, kakor bi bil vsakemu kaj dolžan, ki jim je šel v vsakem oziru na roke, so hoteli, tepsti — pobiti! Ustanovil jim je katoliško izobraževalno društvo, ki mu je sam predsedoval in prirejal predavanja ter mnogovrstne zabavne popoldneve. Bil je tudi organist in se je z vso vno močjo trudil za lepo petje. Mnogokrat se je pozno v noč mučil z mladeniči ter jih uril v petju. Kdor je to poizkusil, že ve, kakšen napor je to! Med ljudstvo je v kratki dobi 4 let razdelil nad 100 drevesc; hodil jim je celo cepit na dom. Temu ali onemu je že mnogo koristil z raznimi prošnjami. V šoli so se otroci navadili lepega vedenja in varčevanja itd. Toda nehvaležnost je plačilo klerikalnega sveta! Dne 30. maja so imeli obnovno obravnavo za šolo. Pri tej obravnavi pa bi bila učitelju slaba predla, da ni bil v varstvu komisije. Tisto ljudstvo, ki mu je pred nekaj dnevi še vpilo hosana, ki mu je v obraz hinavsko govorilo: »Takega učitelja nismo še imeli in ga ne bomo«, to ljudstvo ga je hotelo tudi — pobiti. Da ne bi kdo mislil, da je to pretiravano, naj navedemo nekaj stavkov: »Kar pobijte hudička!« Nahujskana druhal je vpila, ker je bil učitelj med člani komisije: »Učitelja ven, ven z njim!« »Ti hudič, če ni zate, poberi se proč!« »Ti prokleti Bločan, spodbrečanec, cigan, hudič te vzemi, saj ne boš več dolgo hodil tod!« Neka baba je vpila: »Le ven ga vrzite, ven; mu bom še jaz dala par okolo ušes!« Nekateri moške so se bali za učitelja, so šli k njemu ter ga prosili, naj ostane toliko časa v sobi, da se drhal razide. Bala so se najhujšega! Nadzornik je že pisal vizitko, da bi šli po orožništvo! Učitelj je moral iti iz sobe le pod varstvom nadzornika in inženirja. Ko je šel popoldne

sam v šolo, bi ga bili kamenjali, da jim ni še o pravem času odnesel pete! In zakaj dvigajo pesti na učitelja? — Poteza se za 2. razrednico. To je tisti greh, ki je baje večji, kakor da bi koga ubil! Opomnimo le, da je bil c. kr. okr. šolski svet sklenil razširjenje šole, ko je bil učitelj še na učiteljski v Ljubljani. Tudi drugim možem, ki so bili na sumu, da so za šolo, se je slabo godilo. Predsednik kraj. šol. sveta z Mohorjev je moral biti zaklenjen v sobi, predsednik kr. šol. sveta iz Krvave peči je tičal v zastraženi lopi, da niso mogli do njega. Privozil pa je njegov sin mimo in, boječ se za očeta, ga je klical, naj gre domov. Drhal pa plane po njem in ga prav po nedolžnem bijel! Oče je bil ušel. Neki drugi posestnik je hotel nekaj o šolah govoriti, a ni utegnil. Vrgli so ga v obcestni jarek, bili s palicami in kamen mu je priletel v glavo! Več jih je moralo bežati! Tisti posestniki, ki so se bili izjavili, da prodajo prostor za šolo, si ga niti niso upali pokazati; sam župan ne! Odborniki so se izjavljali, da ne podpišejo nič, ker si niso varni življenja! Učitelju še pot v cerkev ni varna! In vse to je napravilo egoistično hujskanje! — Obljubljeno nam je natančnejše poročilo. A že iz teh podatkov se spozna olika Šusteršičevih in Jakličevih volilcev, spozna se klerikalno sovraštvo do šole, brutalnost in podivjanost zaslepljenega ljudstva. Kje je še učitelj, ki bi mogel simpatizovati s stranko, katera rodi take sadove?

Kaj pa to? »Notranjec« piše v svoji 11. številki zaradi meščanske šole v Postojni sledeče: Pri obravnavi glede šolskih prostorov dne 15. maja so navzoči zastopniki posameznih občin postojnskega šolskega okraja skoraj soglasno odobrili ponudbo krajnega šolskega sveta, oziroma občine postojnske, da se, dotični, za meščansko šolo potrebni prostori napravijo s primernim razširjanjem sedanjega šolskega poslopja in da k takemu razširjenju prispeva ves šolski okraj. S tem bo izdatno pomagano trgu in vsemu okraju; stavbni stroški se bodo prav izdatno skrhili. Skrbjeno bo pa tudi v vsakem oziru za šolo, ki bo dobila na najlepšem kraju trga svoje šoli primerne prostore. Že pri nakupu Feutlerjevega posestva so razni dobrotniki želeli, da naj bi tako krasen in drag prostor ne služil le ljudski šoli, ki je bolj lokalnega pomena, marveč naj se tam zgradi tudi potrebne prostore za meščansko ali nižjo trgovsko šolo. Z omenjenim sklepom bo tedaj ustrezno tudi onim dobrotnikom, ki so z izdatnimi prispevki pripomogli, da se je Feutlerjevo posestvo nakupilo. Krajni šolski svet postojnski je na dan obravnave interesentom predložil že izgotovljen načrt in troškovnik, katerega ima še šolska oblast odobriti. Iz za kulis prihajajo glasovi, da se nam nameravajo delati od gotove strani po vsaki ceni zapreke. Koliko je na tem resnice, bo pokazala prihodnost in takrat bomo tudi o stvari obširneje govorili. — Tako »Notranjec«. Deželnemu šolskemu svetu priporočamo, da si ogleda te zakulisne spletke in da nastopi radikalno proti spletkarjem, ker drugače bomo ne ljubo primorani, poklicati slovensko javnost na pomoč in dovoliti si bomo primernim potom pokazati jasno podobo kranjskega šolstva — državnemu zboru.

Denarja ni! V letu 1903/4. je bil na Grmu kmetijski učno-nadaljevalni tečaj za ljudskošolske učitelje. V ta tečaj je delegiral vsak c. kr. okrajni šol. svet — izvzemši mesta Ljubljane — po enega učitelja. Potrebno podporo, to je vožnjo in »grofovsko« — pardon! — učiteljsko dnevno 4 K je dala država. In takrat se je mnogo pisalo in govorilo, da hoče država pomagati kmetu s tem, da bo dala ljudskošolskemu učiteljstvu priliko, se intenzivneje seznaniti s kmetijstvom in kot tako bi tudi z večjim veseljem delovalo v povzdigo kmetijstva. Ali letos je hipoma usahnili oni denarni vir, ki je dal podporo za prvi tečaj. Ne vemo pa, ali so ta denar porabili za karavansko železnico ali za kanone. »Denarja ni!« se glasi deviza. In če hočeš iti, slovenski učitelj, na Grm, upaj državi, ali pa hodi na lastne stroške, plača tvoja je itak prav knežja!

Umrli je v Mirni na Goriškem vpokojeni nadučitelj Ferdinand Vodopivec v 66. letu svoje dobe. V Mirni je služboval dolgo vrsto let. R. i. p.!

Letošnje počitnice prirede nekaj kurz za obrtno-šolske učitelje v Kočevju. To prireditvev subvencionira država. Oklici — seveda samonemški! — so že razposlani. Ker se pa tega tečaja udeležijo skoro sami taki učitelji, ki uče na slovenskih obrtno-nadaljevalnih šolah, smo radovedni, ako se bo čula kaka slovenska besedica pri teh predavanjih. Ker je dala država podporo, zahtevamo, da preskrbe merodajni faktorji, da bo vsaj terminologija slovenska.

Osebnost. Suplentinja na Primskovem pri Kranju gdč. Antonja Jesenko je postala začasna učiteljica istotam.

Šolske vesti s Štajerskega. Razširi se trirazrednica v Šmartnem na Paki v štirirazrednico. Možitev se je dovolila učiteljici gdč. Filomeni Kosi z učiteljem g. Jos. Gorupom v Polenškaku. Za stalno učiteljico je imenovana v Gnasu dozdanja začasna učiteljica Ana Kovačeva.

Učiteljstvo radovljiskega okraja ima v četrtek, dne 15. junija t. l., ob 2. uri popoldne v Gorjah hospitacijo. Nastop bo v I. in III. razredu: Učiteljstvo se k udeležbi vljudno vabi.

Pedagoško društvo v Krškem je praznovalo včeraj 40letnico nadučitelja g. Fr. Lundra na Raki. Vabila nismo priobčili zadnjič, ker nam je došlo prepozno. Morda nam pošlje kdo poročilo.

Izjava. Podpisani obžalujemo, da je bil nastal med nami razpor ter izjavljamo, da je zdaj, po daljšem skupnem razmotrivanjem vzrokov istega, vse poravnano in odpuščeno. V Pevmi, dne 23. maja 1905.

Edv. Prinčič, Jan. Nep. Kumar, L. Kersnik-Rott
š. voditelj. kurat. učiteljica.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1142.

Kranjsko.

Na trirazredni ljudski šoli na Mirni je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto.

Prošnje je vlagati do 29. junija t. l.

Prosilci ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo svoji prošnji za stalno nameščenje priložiti državno-zdravniško izpričevalo o fizični sposobnosti za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 26. maja 1905.

Št. 1141.

Na trirazredni ljudski šoli v Mirni peči je stalno popolniti učno mesto.

Prošnje je predpisanim potom vlagati do 25. junija t. l.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v javni kranjski službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 26. maja 1905.

Št. 1267.

Z začetkom šolskega leta 1905/6 je definitivno popolniti v šolskem okraju Kranj sledeča učiteljska mesta z zakonitimi prejemki:

1. mesto učitelja in voditelja na enorazrednici v Kovorju;
2. mesto učitelja in voditelja na enorazrednici v Sorici;
3. mesto učitelja in voditelja na novo ustanovljeni enorazrednici v Javorjah;
4. mesto učitelja in voditelja na enorazrednici na Senturški gori pri Cerkljah.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Učiteljski mesti v Javorju in na Senturški gori bi se oddali eventualno tudi provizorično, če bi ne bilo pripravnih prosilcev ki bi se definitivno nastavili.

Prošnje je vlagati predpisanim potom do 30. junija 1905 pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 5. junija 1905.)*

*) Ta razpis smo dobili v nemškem jeziku. Mar so pri okrajnem glavarstvu v Kranju sami nemškutarji? Kako pride naše upravnništvo do tega, da dela »prostovoljne« usluge, pri tem naj pa še služi gospodi pri kranjskem okrajnem glavarstvu za tolmača in prevajalca! Hvala za take dobrote!

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Še enkrat — razstava risarij v Zagrebu.

Kakor zbudi vsaka »novotarija« mnogo zanimanja in razburjenja, takisto je izvajala znana razstava risarij moderne struje, ki jo je priredilo »Hrvatsko društvo za unapredjenje uzgoja« v Zagrebu meseca prosinca t. l., mnogo navdušenja, a tudi mnogo odpora. In temu se ne smemo čuditi! Zakaj dobi se pač mnogo odstotkov ljudi tudi med izobraženci, ki se krčevito branijo vsake »novotarije« — ali zaradi prirojene konservativnosti ali pa zaradi hudomušnosti in nevoščljivosti, ker slučajno ta »novotarija« ni zrastle na njih zelniku. — Med hrvaškim učiteljstvom se je vnel precej rezek boj — seveda samo peresni — zaradi te razstave. Tu pro, tam kontra. In v ta boj so hote zapletli tudi pisca teh vrstic.

Kakor znano, se je pisec teh vrstic udeležil te razstave edino le iz tega vzroka, da pokaže svetu, da se tudi slov. šolstvo vkljub razvpitemu nazadovanju modernizuje in da koraka vkljub raznim cokoljam vendar krepko naprej. Znano je dalje, da je »Učit. Tov.« objavil oceno o tej razstavi — menda v svoji 5. številki — in da se je poročevalec čisto po nepotrebnem zadel v pisca teh vrstic kot edinega slov. razstavljalca. Znano je dalje, da je moral napadenec na to oceno odgovoriti, kakor je to bilo primerno.

Pisec teh vrstic pa niti mislil ni, da bo njegov odgovor (v 6. številki »Učit. Tov.«) porabil hrvaški kolega proti hrvaškemu kolegi kot bojno sredstvo. V boljšo informacijo podajamo cenjenim bralkam in bralcem doslovno notico, ki jo je objavil iz peresa tovariša P.-a znani list »Hrvatstvo«*) v svoji 78. številki z dne 5. aprila t. l.:

Za ilustracijo bubnjarsko-izložbene pedagogije. Tu nedavno počeo je jednom na mjesec izlaziti u Zagrebu nekakav tobože »pezove« bubanj, ili — kao što u Sriemu kažu — doboš. Sporedna je stvar, tko taj doboš tegli i tko ga tura, pa tko sve udara o njega, i kud se — po kojim sokacima — »hauzira« s njim. Isto nas tako ne zanima, kako će dugo trajati to tegljenje i turanje, udaranje i hauziranje. Kažu neki doduše pod sigurno, da bi s obzirom na osobitu vrstu kože mogao biti dugovječan, pa da se ne će doderati, nego da će pući od nemoćna jada, kako se ono u narodnoj pjesmi veli: »na tri polovine«. No to su gatanja, za koje je najbolje počekati, da ih vrijeme potvrdi ili ne potvrdi.

A što se bubnja i »popularizuje«? Svašta! Potraje li ovako, ne će se ni jedan ozbiljniji i triezniji učitelj usuditi ni da bogcu krajcaru pred svietom udieli; jer zateče li ga u tome poslu kršćanskoga milosrdja kakav »moderni« pedagog smjera bubnjarsko-izložbenoga, eto mu par dana himne u zagrebačkom bubnju oliti dobožu. No bubanj je tako glasan i bubnjari su toliko agilni, da je Macedonija za oboje njih premalena. Odoše u — Kranjsku. U posljednjem broju »bubnja« naviešta

*) Ta list stremlji za istimi smotri kakor naš »prijatelj« »Slovenec«.

dagožki« listić sa zvučnim imenom »Preporod«**) a trebalo bi, da se

**) List je urejevan jako srečno.

Uredn.

se eno Evropi (a po svoj prilici i drugim kontinentima), da vriedni slovenski učitelj iz D. Logatca g. J. Šega »sav materijal za moderno risanje kupuje iz vlastitoga džepa«. Ta je viest uzeta iz »Učit. Tovariša« (br. 6. o. g.) i to iz članka, što ga je g. Šega kao »nekoliko odgovora« priobćio s nadpisom: »Razstava risarij v Zagrebu«. Mi tu izjavu g. Šegi doduše nikako ne zamjeramo, jer je bio — kao što ćemo pokazati — ružno napadnut, a u takvu je slučaju sasvim dopušteno i sasvim pravedno, da čovjek o svojoj muc i žrtvi kaže pošteno rieč. Ali zašto gospoda bubnjari (oliti dobošari) nisu objavili, da gosp. Šega u tom članku onu glasovitu i razbubnjatu na sve kraje izložbu učeničkih risarija drži nečim — blago rečeno — vrlo nesolidnim, premda je i sam sudjelovao svojim izložcima? Konstatovavši g. Šega naime, da su izložbaši svakojako izpremješali risarije sviju skola (pučkih, obrtničkih, građanskih, srednjih i t. d.), piše ovo: »Ako se zmešaju kategorije vseh šol skupaj, dobi obiskovalec lajik pač jako ugodno sodbo o rastavi, ker je urejena prav umetniško, a obiskovalec pedagog, ki ga zanima v prvi vrsti razstava s pedagoškega, a v drugi vrsti z umetniškega stališča, ponese iz te razstave ves drugačen pojem«. Blagim riečima kazano je tuj, da su tu zagrebačku izložbu neki herosi uredili načinom, da zavaravaju i obsjene ne samo lajike, nego i stručnjake. No da bude ironija podpuna, g. Šega pod zvjezdicom napominje, da je taj njegov nazor (o »solidnom« uredjenju izložbe) »pritrđil tudi duša vse razstave, gospod tovariš Tomašić« (onaj »zlameliti« iz Trnja). I »Duša rastave« da po mogućnosti još pridoneše k solidnom karakteru njenu potvori la je takodjer g. Šegu, da je kod njegovih risarija »mnogo pomogal učitelj učencem«, ali ga je g. Šega junački pozvao na lice mjesta, da se uvjeri, kako ipak — blago rečeno — ta potvora ne stoji. (Dragi gospodine Šega, zovite ga ako hoćete i tri puta, ali za Boga nemojte, da putuje k Vama u Dolnji Logatec o svom trošku; jer tko će ga podnieti?) — Napokon u rečenom članku napominje g. Šega, da je čitao i proučavao mnogo autora o »modernom crtanju«, ali — kaže — »pri vseh sem pa naletel na neko značilno dejstvo, da nimata skoraj dva enakih misli, kar je menda najboljši dokaz, da nimamo v tej struji še pravih tal, temveč da izkušajo vsi zagovorniki si pridobiti nekako trdnih tal tako, kakor oni človek, ki je po nesreči zabredel v močvirje«...

Eto dakle nekoga s visoke planine, na koju se iznad običnih »kramara« u mašti svojoj popeo o svom trošku — eto ga, bogca, ne u Trnju, nego u močvari. »Zabredel je v močvirje«.

Bubanj kao bubanj udara doduše u ratnu notu, ali nema rata. To je bubanj komedijaški za sekser ulaznine.

P.

G. tovariš P. naj bo prepričan da so take polemike nedostojne dostojnih mož. Take polemike izviraju ali iz osobne mržnje ali pa iz preomejenega duševnoga obzorja in take polemike ne bodo ovirale prav nič razvoja novim idejama, ki prodiraju sicer počasi, a sigurno v šolstvo.

G. tovariš P. je primero o »močvirju« prav okorno porabil proti tovarišu Iv. Tomašiću. S tem, da sem porabil pri svojem odgovoru priliko o močvirju, sem hotel le pribiti dejstvo, da se ves pouk na šolah sploh ne bo dal nikdar uravnati po strogo predpisanih normah, zakaj materijal ki ga ima šola izobraziti, je živ, in ta beseda pove vse. Oni »pedagogi«, ki menijo, da se bo dal šolski pouk utesniti v pogotovih načelih prirojeni tir so le »pseudopedagogi« ki ne poznaju ali človeške duše ali so pa nekaki ignoranti dušeslovja in njegovih zakonov.

Ako hoćemo privesti šolstvo res do one stopnje, da bomo lahko rekli: šola odgovarja svojim zahtevama, uvedimo v naše pripravnice već, već, već dušeslovja v materinem jeziku.

Gosp. tovarišu Iv. Tomašiću pa naj take polemike ne kratijo spanja, zakaj prihodnost bo vedela šele ceniti zasluge, ki si jih je pridobio na polju modernoga risanja. Le krepko naprejl

Ivan Šega.